

Fundaziun da Cultura Lumnezia

Rapport annual 2024

Cuntegn

Fundaziun da Cultura Lumnezia	3
Exposiziuns Casa d'Angel	5
Archiv cultural Lumnezia	7
Residenza	8
Café Romontsch	9
Ediziuns	10
Convivenza	11

Fundaziun da Cultura Lumnezia

Igl onn 2024 ei staus marcaus da midadas interessantas e dad svilup cuntinuont. Marco Coray ha surpriu la gestiun dad Anne Louise Joël. Grazia al sustegn engaschau dil cussegl da fundaziun, dils dallas collaboraturas e dils collaboraturs plein motivaziun e dils partenaris fideivels, ei la surdada gartegiada senz'incaps ed ils projects ein vegni menai vinavon cun success.

Mutaziuns el cussegl da fundaziun

Silvio Capeder ei extraus dil cussegl da fundaziun la fin digl onn 2024. El era commember fundatur e duront 28 onns in commember engaschau, ils davos 12 onns sco cassier. Sia successiun sco cassier surpren Martin Heisch.

La vischnaunca Lumnezia deputescha Daniel Blumenthal, il niev suprastont dil departament d'educaziun e culturas el cussegl da fundaziun. El remplazza Remo Derungs, ch'extrescha suenter treis onns.

Nus engraziein a domadus per lur engaschi prezios per la cultura lumneziana.

Gestiun

Ina tematica centrala ei l'optimaziun da structuradas. Ils process carschi ella practica ein vegni analisai cunscienzusamein, documentai survaseivel e megliaurai percisamein. Quei rinforzescha la planisaziun strategica dils proxims tschun onns.

Era ell'administraziun ha ei dau midadas positivas: La contabilitad ei vegnida excorporada ad in post professional ed il fundraising ei vegnius sesviluppous ed endrizzaus pli efficientes.

Exposiziun

L'exposiziun *Fusiugnomias* ei stada in grond success. Las ovras impressiunontas han fascinau ils visitaders ed ils cuntegns pretensius ein vegni intermediai cun grond engaschi. Malgrad l'absenza da plirs meins dil curatur hospitond ord motivs da sanadad, ei l'exposiziun vegnida serrada giu professionalmeins e cun aulta qualidad. L'equipa per realisar exposiziuns ch'ei vegnida furmada da niev fuorma ina basa eminenta per projects futurs.

Archiv cultural Lumnezia

Igl archiv cultural Lumnezia ha continuau sia lavur con la constanza usitada ed ha fatg progress da digitalisar e publicar ils cuntegns silla pagina d'internet.

Uonn ei vegniu desistiu dad in'occurrentza, damai che la purschida culturala era gia surcasheda ella regiun. Persuenter ei ina'exposiziun cun focus historic accumpignont al programm dalla Casa d'Angel planisada el 2025. In referat informativ davart il bogn da Peiden ei vegnius menaus atras cun success.

Residenza

Il project Residenza ei puspei vegnius prius si plein anim. El medem mument era ei la davos Residenza a Tersnaus, perquei che lavurs da renovaziun ein instontas ell'anteriura casa da scola. Naven dil 2025 vegn il project a robegiar el Benefeci a Rumein. Las Vernissaschas dad uonn ein stadas dad aulta qualidad artistica ed ein vegnidadas apprezzadas ton dalla populaziun sco dallas artistas ed ils artists.

Café Romontsch Lumnezia

Dapi la stad 2024 meina Trudi Cantieni il Café Romontsch Lumnezia e porta en frestgas ideas. La rotaziun dil liug ei abolida e las occurrenzhas han liug regularmein ella Biblioteca Lumnezia a Vella. Novs impuls inspironts ein vegni dai al cuntegn ed alla structura.

Ediziuns

Il cudisch da malegiar *Bellezia Lumnezia* ei vegnius finalisau il 2024. Ina bellezia publicaziun dad aulta qualitat, che ha giu fetg bien resun. Il project Ediziuns ei uss aviarts per novas interessantas ediziuns.

Convivenza

Il project ei vegnius serraus giu cun in concert impressiunont igl october.

La producziun dil menader e cudisch da leger cultural, ch'era patertgaus sco actualisaziun e remplazzament dil cudisch *Kulturführer Val Lumnezia* ch'ei exaurius, ch'ei vegnida iniziada efinanziada principalmein dalla Fundaziun da cultura Lumnezia, vegn finalisada dils meina-project Tobias Heinisch e Rita Schmid sin basa privata ed en collaboraziun cun la casa editura „Hier und Jetzt“ e vegn publicada la primavera 2026.

Guids culturals

La surdada dil project a Surselva Tourismus ei serrada giu cun success. El futur vegnan ils guides organisai e menai vinavon da leu anora.

Plaid final

Tut ils projects ein vegni serrai giu cun grond engaschi e success. Nus mirein anavos sin ina retscha publicaziuns preziusas, occurrenzhas inspirontas e presentaziuns relevantas. Process ein vegni valutai ed optimai. Jeu sun sevivius en bein en mia rolla sco meinagestiun ed igl entir team selegra plein energias s'igl onn 2025.

Lumbrein, den 28.02.2025
Marco Coray, Meinagestiun

Exposiziuns Casa d'Angel

La midada ella gestiun ha era purtau in niev meinaproject dil project Exposiziun: Marco Coray ha surpriu la responsablada da Anne Louise Joël. Malgrad sfidas organisatoricas eis ei gartegiau a nus da realisar in program variont ed inspiront el project d'exposiziun e d'intermediaziun «Fusiugnomias», ch'ei vegnius retscherts cun grond interess schibein tier la cuminonza locala sco era tier visitadras e visitaders d'ordeifer. Totalmein havein nus dumbrau 1'230 hosps. Schegie che quella cefra ei pli bassa ch'ils davos onns, resta nossa lavur culturala da grond'impurtonza per nossa regiun.

Occurrenzas

Vernissascha

Il 22 da zercladur 2024 havein nus aviert l'exposiziun cun ina vernissascha festiva, ch'a carmalau rodund 70 hosps interessai. La sera ei buca mo stada in'entrada gartegiada pil program annual, mobein era in liug d'inscunter viv per creacultura e publicum.

Referat historic

Il 4 d'october 2024 ha Martin Cabalzar dau in'interessanta investa ella historia dallas ligias dalla Val Lumnezia. Il referat ei staus informativ ed ha animau da reflectar. Rodund 20 persunas han fatg part.

Discuors d'artistAs

Nos discuors d'artistAs han lubiu investas custeivlas el luvrar e patertgar dallas artistas ed ils artists. A caschun da treis termins han discuors inspironts giu liug:

- Jso Maeder, Volker Demuth (05.10.2024): ca. 20 visitadras e visitaders
- Silvie Noemi Demont, Lisa Mark (02.11.2024): ca. 20 visitadras e visitaders
- Andrea Francesco Todisco, Jiayi Han, Robin Winogrand, Stefan Burger (23.11.2024): ca. 20 visitadras e visitaders

Finissascha

Cun ina finissascha en ina bun'atmosfera il 11 da schaner 2024, ha il project anflau ina finiziun gartegiada. Igl accumpignament marveglius da Debora Lutz ha dau alla sera ina nota speciala ed ha rundau giu igl onn harmonicamein.

Intermediaziun

L'intermediaziun dall'exposiziun pretensiusa ad affons e carschi ei stau in'interessanta incumbensa. Grazia al concept professiunal dad Alexa Giger e da sia preparaziun precisa sco era a mi'experiencescha carschenta, hai jeu saviu seluvrar en optimalmein ed intermediar ils cuntgns cun success e capeivel.

Igl onn 2024 havein nus giu caschun da:

- realisa 7 guidas da gruppas,
- beneventar 11 classas dalla scola obligatoria,
- porscher ina guida exclusiva cun nies curatur hospitond il 28 da december 2024.

Revista da pressa

La resonanza mediala ei stada cuntenteivla ed ha mussau il success da nossa lavur. En suandontas reportaschas ei nies project vegnius menziunaus particularmein:

- Bündner Tagblatt (18 da zercladur 2024)
- Quotidiana (24 da zercladur 2024 e 28 d'uost 2024)
- Profil RTR (18 da fenadur 2024)
- Kunstbulletin (november 2024)
- Hochparterre (schaner 2025)

Sfidas ed experientschas

La planisaziun dall'exposiziun ei ida parallel cun la midada dalla gestiun ed ei aschia stada ina sfida temporala. Las damondas da sustegn ch'ei entras quei idas ora tard, ha menau tier quei ch'il sustegn finanziel dallas fundaziuns ei buca curdaus ora ell'altezia giavischada. Plinavon havein nus reduciu il diemper d'occurrências (6 enstagl 12 en cumparegliaziun cul 2023), quei ch'a giu in effect sil diember da visitaders. La muncada nunspitgada duront tschun meins dil curatur ei stau in'ulteriura sfida.

Malgrad quels obstachels ha l'exposiziun saviu vegnida realisada en aulta qualitat. Cunzun selegrel jeu dad haver publicau per mintg'artista in artechel, ina valeivla contribuziun, cunzun per las giuvnas artistAs.

Perspectiva

Cun la finiziun dall'exposiziun finescha era igl onn da gestiun e la midada ella direcziun ei dumignada cun success. Tuttas sfidas ein manischadas e noss'equipa amplificada cun commembers professionals ei ussa rutinada. Cun gronda motivaziun mirein nus el futur e selegrein da presentar sin ault nivel la cultura regionala plein fassetas, schibein per la populaziun locala sco per hosps digl entir mund.

Lumbrein, 28.02.2025

Marco Coray, meinaproject

Archiv cultural Lumnezia

Per igl archiv cultural Lumnezia ei igl onn 2024 staus in onn fetg ruasseivel, senza pli gronds arranschaments. Per l'administraziun digl archiv ei vegniu investau 244 uras.

Visetas

Durant il temps uffical d'avertura la davosa sonda dil meins avonmiezdi han 6 personas visitau igl archiv cultural. Dalla purschida sin damonda durant l'jamna han 13 personas fatg diever.

Ils 4 da november 2024 ha la scola media da Glion, 8 scolars/as cun lur scolast Alois Tambornino visitau igl archiv cultural.

La historia dil Bogn da Peiden

Ils 24 d'uost sera 2024 hai jeu astgau far in referat sur dalla historia dil Bogn da Peiden suenter la radunonza dalla Pro Cumbel a Cumbel.

Relaschs

Claudio Casanova-Dörig sesents a Cuera, oriunds da Cumbel ha surdau agl archiv plirs documents ed arbagias persunalas che stattan en connex cul sport da sittar.

Dallas famiglias **Albin-Schnider Lunschania e Schnider-Stoffel da Munt** hai jeu astgau digitalisar entginas fotografias da famiglia e da contuorn per igl archiv cultural.

Da **Tina Caduff** da Cumbel ha igl archiv obteniu il relasch che stat en connex cul survetsch da trenader dalla equipa naziunala da skis Svizra entras siu um permiert, Sepp Caduff.

Clau Solèr-Desax da Cuera/Surrein ha surdau agl archiv plira rauba che stat en stretg connex cun la religiun, sco relasch limitau.

Pius Elvedi da Cumbel ha surdau agl archiv ina seria da cudischs "Geographisches Lexicon der Schweiz".

Vinavon ein las regurdientschas dil Bogn da Peiden vegnidadas augmentadas entras **Erwin Ardüser** da Laax, e **da M. Mosch-Germann** da Surin hai jeu survegniu rauba ch 'ei stada anavos tier la cumpra da sia casa.

Igl archiv cultural ch'ei in'instutiziun per conservar ed arcunar tut nossa cultura vivida els davos decennis ei suttamessa alla fundaziun da cultura Lumnezia. Nus responsabels digl archiv engraziein per la buna collaboraziun ed il sustegn. Medemamein engraziein nus alla vischnaunca Lumnezia, alla Regiun Surselva sco era a donaturas e donaturs pil sustegn finanziel e per lur contribuziuns en fuorma da relaschs.

Ensemen vulein nus rimnar e buca schar ir a piarder scartiras e fotografias che dattan perdetga dalla veta da nos antenats.

Uors, 28. Dezember 2024

Die Archivare, Simon Derungs, Gian Carlo Albin

Residenza

Fin settember havein nus serrau giu la Residenza 2024 cun success. Denter zercladur e settember havein nus astgau beneventar en tut nov artistas ed artists ell'anteriura casa da scola da Tersnaus.

Residenza in:

Fabio Stecher (Cuera/Turitg)
Gina Burri (Lucerna)
May Freigang (Turitg)

Residenza dus:

Delia Sulser (Lumnezia)
Frederic Siegel (Berna)

Residenza treis:

Asa S. Hendry (Lumnezia/Giessen DE)
Frances Scherrer (Firenza, IT)
Anna Lisa Grebe und Andrina Hauri (Cavigliano, Berna)

Las artistas ed ils artists han representau en differentas spartas da film, animaziun, grafica sur teater e litteratura, cheramica entochen art figurativ.

Alla fin da mintga fasa da residenza ha ina vernissascha giu liug, alla quala las artistas ed ils artists han saviu presentar lur ovras. Las treis vernissaschas ein stadas beinvisitadas ed han dumbrau denter 20 e 30 visitadras e visitaders per vernissascha.

Presenza mediala:

La Quodidiana ha scret ina reportascha dalla Residenza 2024.
Plinavon han Leander Albin, Frederic Siegel e Delia Sulser dau in'intervesta agl RTR.

Resun el vitg da Tersnaus:

La Residenza ha giu bien resun a Tersnaus. Nus havein survegniu reacziuns positivas e las vernissaschas ein vegnidas visitadas dad entginas habitontas e habitonts dil vitg.

Resun dallas artistas ed ils artists:

Era dallas artistas e dils artists havein nus survegniu positivas reacziuns. La casa ei adattada optimalmein per dumignar luvrar e habitar sut in tetg. Il ruaus el vitg ed ella natira entuorn ha plaschiu ed era il scomi dallas artistas e dils artists in denter lauter ei vegnius apprezziaus fetg. Igl ei gia vegniu en damondas per la Residenza vegnenta.

Tersnaus, 29.10.2024
Aline Schoch, Leander Albin, co-meinaproject

Café Romontsch

Il Café Romontsch ha cuntinuau da contribuir activamain alla promoziun dil lungatg romontsch. Malgrad ina midada tier la gestiun, ha il project contonschiu buns resultats e positivs reacziuns durant igl onn 2024.

Midada ella reschia

Cun la fin digl onn 2023 ha la menadra Rina Caviezel bandunau sia posiziun. Entochen zercladur 2024 ha Marco Coray, gestiunari dalla Fundaziun da cultura Lumnezia, menau il Café Romontsch cun l'assistenza da Trudi Cantieni. Il fenadur ha Trudi surpriu la reschia e menau il Café cun entginas midadas.

Focus ed activitads

Suenter la pausa da stad, dil settember entochen Nadal ha il Café Romontsch fatg inscunters regulars ina gada al meins. Trudi Cantieni ha integräu activitads cun leger e cantar ed ha mess il focus principal sin udir e capir il lungatg romontsch.

Intent e resultats

Il Café Romontsch resta ina plattafuorma impurtonta per ils jasters da practicar il romontsch ed in liug da scomi cultural denter jasters ed indigens. Ils inscunters han tratg sis jasters supplementars. Ils buns resuns dallas participontas e dils participonts conferman il success da quellas activitads.

Influenza sin la cuminonza

Il project ha mussau in effect positiv sin la cuminonza ella Lumnezia. Ella promova buca mo il discuorer romontsch, mobein era l'integrasiun dils hosps ella regiun. Il Café Romontsch fa aschia ina contribuziun per rinforzar la solidaritad e la participaziun culturala.

Vella, ils 22.12.2024

Trudi Cantieni, meinaproject

Ediziuns

Cul cudisch da malegiar «Bellezia Lumnezia» havein nus persecitau la finamira da crear ina publicaziun participativa, quei che nus havein realisau cun success. Ella ei sedrizzata a carstgauns da tuttas vegliadetgnas cun ina relaziun tier la Lumnezia ed ha giu bien resun ton tier ils indigens sco tier ils hosps. Cunzun eis ei stau bi da veser, con biaras personas interessadas dalla cultura ein stadas incantadas dil product final.

Publicaziun

Cun in'ediziun da 300 exemplars, 76 paginas e 51 contribuziuns curatadas, ei il project vegnius realisau sco planisau. Schibein il budget sco era il plan da termins ei vegnius tenius en. Ina renconuschientscha particularmein plascheivla ei la reportascha ella Quotidiana dils 20 da december 2024 stada. La publicaziun ei gia en vendita en plirs loghens ella Lumnezia ed ella Foppa ed ulteriuras activitads da vendita ein activas.

Il cudisch da malegiar finiu ademplescha las finamiras messas e va en sia pareta schizun surora. El ei buca mo patertgaus per affons, mobein plidentescha era in publicum carschiu cun sia estetica e creaziun premurusa. La cumbinaziun dad elements creativs ed artistics cun in'ambiziun pedagogic fa ch'il cudisch ei ina contribuziun valeivla e speciala per la regiun.

Success e sfidas:

Cunzun l'aulta qualitat dallas contribuziuns, la realisaziun formativa cunscienziusa e la resonanza positiva dallas lecturas e dils lecturs ei fetg plescheivla. La realisaziun dil project ha denton pretendiu bia atgn'iniziativa e perseveronza. La pli gronda sfida era da motivar las participontas ed ils participonts ad ina participaziun activa. Quei ha pretendiu da plidentar la gliעד directamein e bia engaschi personal. Malgrad quellas sfidas ei il resun staus unanimein positivs, quei ch'a pli che remunerau il grond engaschi.

Plaid final

La realisaziun dil project ei stau in'experiencescha custeivla ed il product fa grond plascher. Il concept ei secumprovas e savess cun ulteriur sustegn vegnir sviluppaus vinavon el futur. Cunzun fuss ei bi sche la resonanza positiva ed igl interess dallas participontas e dils participonts fussen in tierm per ina continuaziun.

Cuera, ils 04.03.2025

Sarah Clavadetscher, meinaproject

Convivenza

Il project Convivenza ei vegnius inziaus igl onn 2020 per promover il scomi deter indigens, novarrivonts e secundhabitonts dalla Lumnezia, Val e Sursaiassa. La Fundaziun da cultura Lumnezia ha consentiu il project cun in concept aviert e participativ. Suenter quater onns finescha el official ils 31 da december 2024. Il rapport resumescha eveniments centrals, success e sfidas.

Occurrenz

Il 2024 ha Convivenza puspei reuniu carstgauns engaschai dalla regiun en in'atmosfera cordiala.

- La tschavera da pulenta populara ils 14 da fevrer a Meierhof ed ils 23 da fenadur a Pifal han carmalau mintgamai 30 hosps incantai ed han purschiu inscunters divertents en in contuorn pacific.
- Ils 31 d'uost ha l'uniun motivada da Jumpfera organisau l'emprema Obersàxar Piar Pong Maisterschäft, in turnier planisau cun premura da giuvnas dunnas talentadas, ch'a giu in bien resun cun siu anim viv e sia grondiusa organisaziun.
- In punct culminont survargont ei stau il concert „Convivenza – erschaffen – erleben – erfahren“ ils 26 d'october a Vella. 80 cantaduras e cantadurs engaschai ord las treis vischnauncas ein stai sin tribuna cun la musica giuvenila Surselva. La premiera emotionala dall'ovra *Convivenza* ei vegnida registrada professiunalmein digl RTR ed ha gudiu grond'attenziun.
- Plinavon ha il Landmaschinentheater perschuadiu cun ina presentaziun impressiunonta.
- *Convivenza* ei era stada representada ad occurrenza professiunalas inspirontas sco la scuntrada da reits „Menschen und Berge“ ed agl informativ Wissenschaftscafé Graubünden.

Incumbensas e finamiras

Convivenza ha la giu finamira da colligiar sur ils cunfins dalla vischnaunca entras projects participativs enstagl programs dictai. Era il scomi denter las generaziuns era impurtonts per exempel entras la collaboraziun cun las Jumpfera (junge Frauen von Obersaxen). Ina ulteriura finamira centrala era la creaziun da cooperaziuns dureivlas denter scienza e cultura.

Sfidas ed experientschas

Finanziaziun: Entgins projects sco il symposium da fusiun ella regiun ei disdius muort munconza da ressuras.

Perscrutaziun scientifica: La collaboraziun planisada cun differentas instituziuns sco l'Universitad da Turitg (ISEK), la ZHAW ed igl institut per la perscrutaziun dalla cultura grischuna ei buca institucionalisada, perquei ch'ils intents da perscrutaziun han buca retschiert contribuziuns finanzialas.

Scolas: La cooperaziun cun scolas ei stada pli greva che spitgau, programs da scolaziun planisai ein buca reussi.

Participaziun cun success: tuttina ei ina vasta colligiazion da carstgauns sur cunfins da vegliadetgna e derivonza gartegiada e Convivenza ei setablada sco noziun ella regiun.

Revista da pressa

Convivenza ha survegniu ina vasta atenziun mediala sin nivel regiunal e nazional. Impurtantas contribuziuns ein stadas:

- RTR, La Quotidiana, Bündner Zeitung han rapportau davart differents projects.
- Intervesta ella Quotidiana davart il concert da Convivenza.
- Emissiun dad RTR dil concert „erschaffen – erleben – erfahren“.
- Essays scientifics e rapports da project ein vegni publicai.

Prevista

Convivenza ha possibilitau novs inscunters e cooperaziuns culturalas. Cunzun il project da concert ha mussau il potenzial da lavur culturala communal e regiun. Il project ha surviu sco model per futurs projects culturals participativs en regiuns muntagnardas. In project suandont planisau ei il cudisch da leger „Unterwegs in der Region“, che vegn uss finalisau dils meinaproject en agen num e sin atgna resca.

Convivenza lai anavos ina reit durabla da carstgauns e projects. Schegie che metaanalisis scientificas mauncan, ein la realisaziun practica e colligaziun stadas in succes. La regiun ei vegnida rinforzada entras projects culturals e socials. Malgrad obstachels finansials ei il project staus in enrihament per tuts participai.

Il team da project mera anavos eingrazeivlamein sin quater onns plein experientschas e spera, che las colligaziuns ed ideas vivian vinavon.

Flond e Vals, december 2024

Tobias Heinisch, meinaproject e Rita Schmid, co-meinaproject